

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 4 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Četrtek, 5. junij 2014 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.

M 1 4 1 7 0 1 1 2 0 3

Navodilo: Pazljivo preberite navodilo in vprašanja v vseh nalogah.
Ne izpuščajte ničesar.

Izpitna pola ima šest krajših besedilnih nalog.
Odgovoriti morate na **vseh šest**, in sicer kratko, jedrnato in natančno.
Za vsako nalogo lahko dobite skupaj največ 10 točk.

1. naloga: Oblike reševanja ekonomskega problema

Ekonomska logika je vsebovana v vrsti praktičnih vprašanj, o katerih razmišljamo vsak dan. V posamezni družbi s tekmovanjem in sodelovanjem poteka dejavnost ekonomskih osebkov.

1.1. Ekonomija nam omogoča odgovoriti na temeljni ekonomski problem, ki se v vsaki situaciji postavlja pred ekonomskim osebkom.

– S sliko predstavite ekonomski problem.

(1)

– Navedite temeljna ekonomska vprašanja, ki jih rešuje družba v gospodarskem krožnem toku.

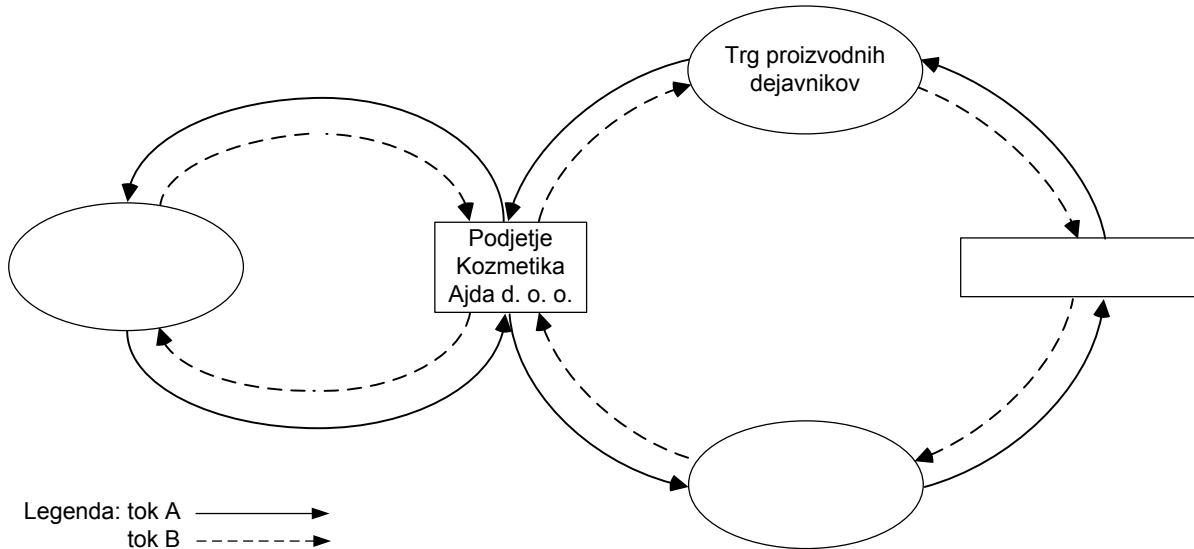
(1)

– Navedite v pravilnem zaporedju faze gospodarskega procesa.

(1)
(3 točke)

1.2. V podjetju Kozmetika Ajda d. o. o., izdelujejo kozmetične izdelke. V spodnjo razširjeno shemo gospodarskega krožnega toka vpišite manjkajočo skupino ekonomskih osebkov in vrsti trgov, s katerimi se srečuje podjetje Kozmetika Ajda, d. o. o.

(2 točki)

1.3. Med ekonomskimi subjekti in trgi se pojavljajo ekonomski tokovi.

– Tok, označen s črko A v vprašanju 1.2., predstavlja _____ tok.

(1)

– Tok, označen s črko B v vprašanju 1.2., predstavlja _____ tok.

(1)

– Za vsakega od teh tokov navedite vsaj en primer za podjetje Kozmetika Ajda d. o. o.:

Tok A, primer: _____.

Tok B, primer: _____.

(1)

(3 točke)

1.4. V procesu gospodarjenja sodelujejo ekonomski osebki, med njimi tudi banke. S primerom pojasnite, kaj banke ponujajo:

– podjetju Kozmetika Ajda, d. o. o.:

– gospodinjstvom:

(2 točki)

2. naloga: Proizvodni dejavniki in stroški

Proizvodnja je faza reprodukcije, v kateri različni proizvodni dejavniki ustvarjajo dobrine za zadovoljevanje potreb ljudi.

2.1. Opredelite pojem stroški.

(1 točka)

2.2. V spodnjo preglednico vpišite vrste proizvodnih dejavnikov po klasični (Say-evi) delitvi, dohodek, ki ga prinaša lastniku in po en primer stroška v proizvodnji kruha.

Proizvodni dejavnik	Dohodek lastnika proizvodnega dejavnika	Primer stroškov v proizvodnji kruha

(3 točke)

2.3. V proizvodnji se pojavljajo fiksni in variabilni stroški.

– Opredelite pojem variabilni stroški.

(1)

– Pojasnite razliko med variabilnimi in povprečnimi variabilnimi stroški.

(1)
(2 točki)

2.4. Fiksni stroški v podjetju A so v letu 2011 znašali 20.000 EUR.

Izračunajte celotne stroške, povprečne celotne stroške in mejne stroške.

Proizvedena količina v kosih	Fiksni stroški (FC) v EUR	Variabilni stroški (VC) v EUR	Celotni stroški (TC) v EUR	Povprečni celotni stroški (AC) v EUR	Mejni stroški (MC) v EUR
0		0			
1		5.000			
2		12.000			
3		22.000			
4		35.000			
5		54.000			

(3 točke)

2.5. Glede na podatke v preglednici vprašanja 2.4. je podjetje A v letu 2011 doseglo optimalno

količino proizvodnje pri izdelavi (*dopolnite*) _____ kosov proizvodov.

(1 točka)

3. naloga: Ponudba in trg

Trg je mehanizem, ki se je v zgodovini človeštva razvil postopno, čeprav se nam zdi danes nekako samoumeven.

3.1. Opredelite pojem trg.

(1 točka)

3.2. Navedite vsaj tri funkcije trga in eno po izbiri opišite.

(2 točki)

3.3. Opredelite pojem ponudba.

(1 točka)

3.4. Navedite vsaj tri dejavnike, ki vplivajo na tržno ponudbo zelja.

(1 točka)

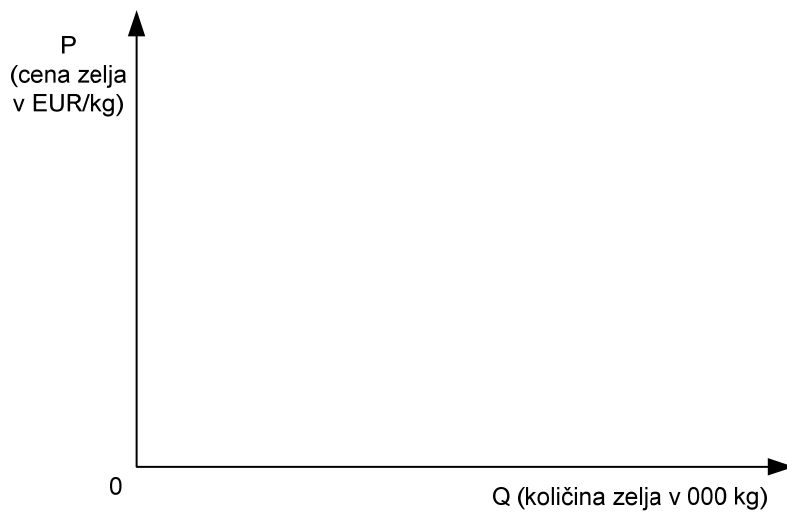

3.5. Preglednica prikazuje količine zelja, ki so jih ponudniki pripravljene ponuditi na trgu države Grandije v določenem obdobju pri različnih cenah.

Cena (P) (v EUR za kg)	Količina (Q) (v 000 kg)
2,50	250
2,00	230
1,50	200
1,00	160
0,50	110

– Po podatkih iz preglednice vrišite v diagram ponudbo zelja.

(1)

– Pojasnite, zakaj so pripravljene ponudniki pri višjih cenah ponuditi več zelja.

(1)

- Uporabite podatke iz preglednice in izračunajte cenovno elastičnost ponudbe, če se cena zelja spremeni z 1,50 EUR/kg na 2,00 EUR/kg. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat:

(1)
(3 točke)

- 3.6. Pri ceni 1,00 EUR za kilogram bi prebivalci države Grandije kupili 250 000 kg zelja. Če se cena zviša na 2,50 EUR za kilogram, so pripravljeni kupiti le še 100 000 kg zelja.

- Krivuljo povpraševanja vrišite v diagram pod vprašanje 3.5.

(1)

- Preteklo poletje je bilo v državi Grandiji izredno sušno. Posledice suše vrišite s črtkano črto v diagram pod vprašanje 3.5.

(1)
(2 točki)

4. naloga: Denar in obresti

V tržnem gospodarstvu je denar izredno pomemben, saj imajo praviloma vsi blagovni tokovi tudi nasprotno denarne tokove, plačila za blago in storitve.

4.1. Opredelite denar in navedite funkcije denarja.

(2 točki)

4.2. V tržnem gospodarstvu prav obstoj denarja vodi do možnosti nastajanja deflacijskih in inflacijskih razmer v gospodarstvu.

– Opredelite pojem inflacija.

(1)

– Nastanek inflacije ponazorite z ustrezno sliko.

(1)

– Pojasnite, zakaj so lahko nizke stopnje inflacije spodbudne za gospodarsko rast.

(1)

– Pojasnite, zakaj zelo visoka inflacija deluje negativno in rušilno na gospodarsko dogajanje.

(1)
(4 točke)

4.3. Opređelite pojem obresti.

(1 točka)

- 4.4. Podjetnik Peter Novak izdelava vsako leto 800 parov čevljev. Izdelavo modnih čevljev bi rad potrojil, saj jih želijo kupci kupiti veliko več. Za to povečanje proizvodnje potrebuje 120.000 EUR za naložbe v zgradbe in stroje. Podjetniški sklad mu ponuja posojilo po obrestni meri 8 %, poslovna banka po obrestni meri 9,5 %, znanci pa bi mu denar posodili, če jim plača 10.000 EUR obresti. Izračunajte, koliko znašajo obresti glede na obe ponudbi in pojasnite, katera od ponudb je najugodnejša.

Izračun:

(2)

Pojasnilo:

(1)
(3 točke)

5. naloga: Korporacije, podjetništvo in tržna struktura

Z intenzivnim tehnološkim napredkom se je bistveno povečal obseg in kakovost proizvodnje, to pa je povzročilo tudi razvoj novih organizacijskih oblik podjetij.

5.1. V sodobni globalni konkurenci danes kot organizacijska oblika podjetja prevladujejo korporacije.

- Opredelite pojem korporacija.

(1)

- Navedite vsaj štiri značilnosti korporacij.

(2)

- Pojasnite vsaj eno značilnost, zaradi katere podjetje Krka, d. d., uvrščamo med transnacionalne korporacije.

(1)
(4 točke)

5.2. V 30-ih letih 20. stoletja se je pojavila menedžerska revolucija.

- Pojasnite, zakaj je prišlo do menedžerske revolucije.

(1)

- Pojasnite, kakšne spremembe v delovanju korporacij je ta revolucija povzročila.

(1)
(2 točki)

5.3. Nastajanje delniških družb in pozneje korporacij je ustvarilo razmere za monopolizacijo gospodarstva.

Pojasnite, zakaj je podaljšan obrat kapitala ovira pri selitvi kapitala v donosnejšo panogo.

(1 točka)

5.4. Pri pojasnjevanju vloge oziroma posledic delovanja korporacij oziroma monopolov na tehnični napredek si ekonomisti (Mandel, Schumpeter) niso edini.

Pojasnite eno negativno in eno pozitivno posledico delovanja korporacij (monopolov) na tehnični napredek.

(2 točki)

5.5. Navedite, kako se (glede na namen) razdeli ustvarjeni dobiček v sodobnih korporacijah.

(1 točka)

6. naloga: Bruto domači proizvod

Uspešnost in razvitost države merimo in izražamo z različnimi kazalci. Eden izmed njih je tudi ustvarjeni bruto domači proizvod.

6.1. Opredelite pojem BDP in navedite vsaj dva dejavnika potencialnega BDP.

(2 točki)

6.2. Navedite metode izračuna BDP in eno izmed njih pojasnite.

(2 točki)

6.3. V preglednici so podatki o rasti cen in ustvarjenem nominalnem BDP države A v letih 2010 in 2011.

Leto	Koeficient rasti cen	Nominalni BDP v milijardah denarnih enot
2010	1,034	149
2011	1,043	152

– Po podatkih v preglednici izračunajte stopnjo realne rasti BDP države A leta 2011 glede na leto 2010. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto natančno.

Izračun:

(1)

Rezultat:

(1)

Pojasnite, kaj izračunani kazalec pomeni:

(1)

- V državi A je leta 2011 živel 5 milijonov prebivalcev. Uporabite podatke iz preglednice in izračunajte vrednost nominalnega BDP na prebivalca v letu 2011.

Izračun:

Rezultat:

(1)

- Vrednost ene denarne enote države A je v letu 2011 znašala 1,12 EUR. Preračunajte vrednost nominalnega BDP na prebivalca države A leta 2011 v evre.

Izračun:

Rezultat:

(1)
(5 točk)

- 6.4. V državi A so v letu 2011 storitvene dejavnosti ustvarile 75 % BDP, 20 % nekmetijske dejavnosti in 5 % kmetijske dejavnosti.

Iz navedenega lahko sklepamo, da država A spada v skupino (*dopolnite*)

_____ držav.

(1 točka)

Prazna stran

M 1 4 1 7 0 1 1 2 1 9

Prazna stran

Prazna stran